

Veiledningstime vannressursforvaltning:

Økosystembasert forvaltning

Hva er økosystemer i en vannressurs-kontekst?

- Ferskvann / brakkvann
- Overflatevann / grunnvann
- Nedbørsfelt
- Sjøer, elver, våtmarker – graden av påvirkning fra vann

Hva slags typer bruk av vannressurser – økosystemtjenester (forsyning, kulturelle, regulerende, støttende)

- Vann som ressurs i seg selv
 - Drikkevann
 - Landbruk
 - Industriell bruk, oppdrett
 - Energiproduksjon
 - Friluftsliv
 - Flomvern
- Vann som livsmiljø
 - Vann-baserte økosystemer – høsting fra ferskvann / brakkvann
 - Vann som forutsetning for ikke-levende ressurser – torv etc. fra myrer
 - Friluftsliv
- Regulerende tjenester
 - Rensing
- Støttende
 - Kjemisk kretsløp

Hva er de sentrale påvirkningsfaktorene overfor økosystemene?

- Uttak og overføring
- Lokal og langtransportert forurensning
- Utbygging av infrastruktur
- Inngrep for energiformål
- Fiske og friluftsliv
- Biologisk forurensning – fremmede arter
- Landbruksvirksomhet

Bruk av [vannforvaltningsplaner](#)

- 13 vannregioner
- Pilotperiode 2010-15
- Første planperiode 2016-21

Kompetansedeling mellom sentrale miljømyndigheter og fagmyndigheter

Grensedragnings mellom vannressursloven og naturmangfoldloven (OED/NVE og KLD/MilDir) i tillegg et tema om KMD som ansvarlig for plandelen i pbl

Annen sektorlovgivning:

- Vannressurser som tradisjonelt forvaltet av nasjonale myndigheter, i alle fall hva angår fallrettigheter / kraftutbygging
Stortingets involvering: store kraftutbygginger, vassdragsreguleringsloven § 8: konsesjonssøknad som avslås kan kreves forelagt Stortinget, + vannfallskonsesjonsloven
Verneplan for vassdrag: vannressursloven kap. 5: stortingsvedtak
- Forurensningsloven
- Landbrukslovgivningen
 - Uttak av vann til landbruksdrift
 - Forurensning: ikke F-loven
 - Hogstvirksomhet - grøfting
- Lakse- og innlandsfiskekloven

Verneområdetematikk

- Viktig overlapp med verneområder, særlig for våtmarksområder og forholdet til Ramsar-konvensjonen
- Vernede vassdrag, vannressursloven kap. 5

Er det like sterke motsetningsforhold her som i fiskerisektoren?

Kompetansedeling mellom sentrale, regionale og lokale myndigheter

Grensedragnings mellom vannressurs- og naturmangfoldloven, og pbl

- Vannrammedirektivet aktualiserer politisk valgte myndigheter på lokalt og regionalt nivå

Bruk av plansystemet i pbl., helhetlig forvaltning

- Passer ikke inn i kommunalt basert planlegging
- Styrking av det regionale nivået, men vanskelig å tilpasse fylkesnivået: 16 regioner, 11 fylkeskommuner er utpekt som vannregionmyndighet, mest komplekse er Glomma: 101 kommuner og 9 fylker, administrert av Østfold

- Regionale vannforvaltningsplaner, planperiode 2016-21
- Vedtas etter pbl § 8-4, første i 2010 (pilotfase), den egentlige oppstarten i 2016, oppdateres hvert 6. år (vannforskriften § 29). Til hver plan:
 - Handlingsprogram etter § 8-1: Handlingsprogrammet skal gi en vurdering av hvilken oppfølging planene krever ved å anslå ressursbehov og utpeke ansvarlig organ og samarbeidspartnere for gjennomføring av planene.
 - Tiltaksprogram oppstiller hvilke konkrete tiltak som må gjennomføres for at planenes mål skal nås.

Kommunal planlegging

- Planformål nr. 6, bestemmelser etter § 11-11, hensynssoner
- ROS-analyser etter § 4-3

Hovedtrekk ved vannressursloven

Formålet § 1:

«samfunnsmessig forsvarlig» bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann..

Forvalteransvar og aktsomhetsplikt § 5:

Vassdragstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. ... Denne plikten gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe.

Vassdragstiltak skal fylle alle krav som med rimelighet kan stilles til sikring mot fare for mennesker, miljø eller eiendom.

Hjemmel for kvalitetskrav § 9:

- Hovedhjemmel for vannforskriften, sammen med forurensningsloven § 9
- Manglende hjemmel for økologisk kvalitetsmål(?)

Konsesjonssystemet – basert på stor skjønnsmyndighet for konsesjonsmyndigheten mht om konsesjonsplikt oppstår, samt brede kost – nytte vurderinger ved avgjørelsen av om konsesjon skal gis og innholdet i konsesjon, se §§ 8, 18, 25 og 26

Behandlingen av grunnvannressurser

- Særregler i kap. 8, også om konsesjonsplikt (§ 45), men så langt svært lite brukt i praksis
- Norge som etternøler i spørsmål om grunnvann – hvorfor?

Særreglene om vernede vassdrag

- Hvor strengt er vernet (vern mot hva)?

- [Statlige planretningslinjer for verne vassdrag](#) (1994). Er retningslinjene utdaterte?
- Nasjonale laksevassdrag

Sammenligning med havressurslova

- Ikke så klart fokus på biologiske ressurser! Inngrepsorientert
- Mye større grad av fokus på konsesjonssystem

Internasjonale rammer

Den sterke påvirkningen fra EØS-avtalen

[Ramsar-konvensjonen](#)

[Bern-konvensjonen](#) og «Smaragd-nettverket», forholdet til EUs Natura 2000

[UN Convention on the Law of the Non-navigational Uses of International Watercourses](#) (1997), i kraft for Norge, se art. 5 (Equitable and reasonable utilization and participation) 6 (Factors relevant to equitable and reasonable utilization) og 7 (Obligation not to cause significant harm). Relevant for Grense Jakobselv, Trysilelven

[Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes](#) (UNECE Water Convention) hovedsakelig prosessuell (parallell til ILC Draft Articles on Prevention)

Tilhørende protokoller:

- Protocol on Water and Health to the 1992 Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes
- Protocol on Civil Liability and Compensation for Damage Caused by the Transboundary Effects of Industrial Accidents on Transboundary Waters

Økosystembasert forvaltning av vannressurser

Hva er alternativene til økosystembasert forvaltning av vannressursene?

- Fordelingsbasert forvaltning: hvordan fordele ressursene ut fra fordelingsrettferdighet
- Utnyttelsesbasert forvaltning: samfunnsøkonomisk kost – nytte, begrenset rolle for økosystemtjenester?
- Markedsbasert forvaltning: pris og etterspørsel
- Ad hoc forvaltning – dersom det oppstår problemer, eksempel grunnvann

Hvordan håndtere rettighetsspørsmål? Hvem eier vannressursene?

- Forutsetningen om fallrettigheter som private ressurser: spørsmålet om grunneierrettighet eller sameie!

- Hovedregel om grunneiers rådighet: vannressursloven § 13: «Vassdrag tilhører eieren av den grunn det dekker»
- Hva med eierskap til grunnvann? Grunnvannreservoarer i sameie

Konsesjonsplikten

- Grensen for konsesjonsplikt: vannressursloven § 8: «vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen»
- Spenningen mellom definisjonen av vassdragstiltak (§ 3(a)) og økologisk vannkvalitet: fokuset på «den fysiske og kjemiske vannkvaliteten»
- Uklart forhold mellom konsesjonsplikten og reglene om vannkvalitet i vannforskriften: Spørsmål om utløsning av konsesjonsplikt og om relevante, pliktige og avgjørende hensyn

Vannrammedirektivet og vannforskriften

- Bruken av kvalitetsnormer – kjemiske og biologiske kvalitetsnormer, gjennomføringen av kvalitetsnormene og behov for fleksibilitet
- Bruken av plansystemet
- Forvaltningssystem basert på nedbørsfelt
- Kryssende hensyn

Betydning av klimaendringer – flomvern

Økosystemtjenesteperspektiv

Leseveiledning

Liefferink, Duncan, Mark Wiering og Yukina Uitenboogaart: The EU Water Framework Directive: A multi-dimensional analysis of implementation and domestic impact. I Land Use Policy, vol. 28, 2011, s. 712-722

Artikkelen gir innsikt i gjennomføringsspørsmål knyttet til vanddirektivet, men er ikke sentral i pensum.

Andersen, Ingrid Wang: EUs rammedirektiv for vann – miljøkvalitetsnormer for vannmiljøet i møte med norsk rett. I Kart og plan, vol. 73:5, 2013, s. 355-366

Artikkelen er sentral for å forstå vanddirektivet og bør leses nøye.

Schütz, Sigrid Eskeland: Vassdirektivet – konsekvensar for næringsverksemd. I Tidsskrift for eiendomsrett, 2014, s. 11-47

Artikkelen supplerer de perspektiver som kommer fram i foregående artikkel, og bør leses nøye. Merk at det er noen uenigheter mellom disse to artiklene.

Movik, Synne og Aase Kristine Aasen Lundberg: «Å følge vannets vei». Erfaringer fra Nordland med EUs vanndirektiv og samordning med andre regionale planprosesser. I Kart og plan, vol. 73:5, 2013, s. 333-344

Artikkelen tar et samfunnsvitenskapelig perspektiv på gjennomføringen av vanndirektivet.